

Πίσω από την αιγυπτιακή ιντιφάντα

Υπέρ και κατά του Μουμπάρακ. Βλέπουμε καθαρά τις trendy κυρίες να δηλώνουν την αγάπη τους για το δικτάτορα. Ενώ τις κυρίες με τις μαντίλες να διαδηλώνουν ενάντια. Οι δύο πλευρές του ταξικού πολέμου. Όχι ότι δεν υπήρχαν βέβαια γυναίκες χωρίς μαντίλα στους εξεγερμένους...

Οι 18 ημέρες που η Αίγυπτος ταρακουνήθηκε συθέμελα προκάλεσαν στη δύση μία καταρχήν αμηχανία, μία έκπληξη, μία ανησυχία. Ναι λοιπόν, οι δικτατορίες που δια πυρός και σιδήρου κυβερνούν τον αραβικό κόσμο δεν είναι ανίκητες, δεν είναι αιώνιες. Δεν είναι η μοίρα εκατομμυρίων αράβων προλετάρων να ζουν και να πεθαίνουν σιωπηλά και υπάκουα στις φτωχογειτονιές τους ή στα στρατόπεδα συγκέντρωσης της ευρώπης και στα συνοριακά περάσματα. Ναι λοιπόν, η ιστορία ακόμη κινείται, δεν βρίσκεται σταματημένη σε δικτάτορες-βαμπίρ ή στην πολεμική βαρβαρότητα των στρατών κατοχής που για δεκαετίες σπέρνουν το θάνατο και την εξαθλίωση σε όλη την Μέση Ανατολή.

Η αιγυπτιακή ιντιφάντα ως μία κομβική στιγμή της γενικότερης αναταραχής στον αραβικό κόσμο, δεν είναι για μας απλά εξωτικές εικόνες ηρωικών συγκρούσεων που μας κάνουν να χαμογελάμε αισιοδοξώντας. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε καθαρά και ξάστερα ότι η ευημερία του δυτικού-ευρωπαϊκού κόσμου εδράζεται και πάνω στην εκμετάλλευση του αραβικού προλεταριάτου. Κατά συνέπεια το παρόν και το μέλλον του προλεταριακού ανταγωνισμού στη Μέση Ανατολή και στο Μαγκρέμπ, οι νίκες και οι ήττες του, μας αφορούν όλους και όλες μας εδώ στους δυτικούς καπιταλιστικούς "παραδείσους"...

Στην αιγυπτιακή εξέγερση καταρρίφθηκαν όλα τα στερέωματα του αντιμουσουλμανικού ρατσισμού, τα οποία μας σερβίρονται συστηματικά και οργανωμένα εδώ και μια δεκαετία, δηλητηριάζοντας τις δυτικές κοινωνίες. Να μιλήσουμε για τους μουσουλμάνους και χριστιανούς κόπτες της Αιγύπτου που επιτέθηκαν μαζί από τα οδοφράγματα και τους δρόμους στο αιγυπτιακό καθεστώς, σε πείσμα όσων μιλούν για "θρησκόληπτους";! Να μιλήσουμε για τις γυναίκες που βρέθηκαν στα μπροστινά κορδόνια των συγκρούσεων ή για αυτές που με κίνδυνο της ζωής τους ήταν στην πρώτη γραμμή της αντικαθεστωτικής προπαγάνδας, σε πείσμα όσων μιλούν για "καταπιεστές των γυναικών"; Να μιλήσουμε για την εργατική τάξη της Αιγύπτου, για τους άνδρες και τις γυναίκες που διεξάγουν έναν σκληρό και συνεχή αγώνα εδώ και μια τουλάχιστον μία δεκαετία, σε πείσμα όσων μιλούν για "οπισθοδρομικούς";

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή.

Το καθεστώς του Μουμπάρακ, σάρκα από τη σάρκα του αιγυπτιακού στρατού, που ουσιαστικά κυβερνά από το 1952 και την εκδίωξη των Άγγλων αποικιοκρατών, βρισκόταν στην εξουσία για σχεδόν τριάντα χρόνια. Ο Μουμπάρακ, αξιωματικός του στρατού και αυτός, ανέλαβε την εξουσία μετά τη δολοφονία του Α. Σαντάτ το 1981, που και αυτός με τη σειρά του είχε αναλάβει την εξουσία μετά το θάνατο του Γκ. Νάσερ το 1970. Τρεις στρατιωτικοί λοιπόν συνοψίζουν την κορυφή της κυβερνητικής πυραμίδας για 60 χρόνια στην Αίγυπτο. Ο στρατός που προοδευτικά γιγαντώθηκε αποτελεί την ακλόνητη ραχοκοκκαλιά της εξουσίας στην περιοχή.

Η κληρονομιά που παρέλαβε το καθεστώς του Μουμπάρακ ήταν αυτό της συμμαχίας με το αμερικανικό κράτος και το Ισραήλ, όπως αυτή ολοκληρώθηκε στη συμφωνία του Καμπ Ντέβιντ το 1978. Κόντρα στα συμφέροντα του προλεταριάτου της Μέσης Ανατολής και ιδιαίτερα του κομματιού αυτού που δέχεται την επίθεση του ισραηλινού κράτους για δεκαετίες στην περιοχή, και έναντι μιας ετήσιας οικονομικής βοήθειας δισεκατομμυρίων δολαρίων από τις ΗΠΑ, η Αίγυπτος είχε και έχει το

ρόλο του εγγυητή των συμφερόντων των δυτικών στην περιοχή και αυτή είναι μία κομβική παράμετρος για τη γενικότερη κατανόηση των γεγονότων στην Αίγυπτο².

Εδώ όμως μας ενδιαφέρουν περισσότερο τα κοινωνικά ταξικά δεδομένα στο εσωτερικό της χώρας. Το τέλος της αποικιοκρατίας και η άνοδος των στρατιωτικών υπό τον Νάσερ, σήμανε ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα τόσο στην αγροτική παραγωγή, όσο και στη βιομηχανική παραγωγή η οποία εθνικοποιήθηκε. Το κράτος που προέκυψε, υπό τα λαϊκιστικά λάβαρα του "παναραβικού σοσιαλισμού", είχε στα χέρια του την εκμετάλλευση της διώρυγας του Σουέζ, μία βιομηχανία υπό κρατικό έλεγχο που αναπτύχθηκε ιδιαίτερα -για τα δεδομένα της Μέσης Ανατολής- στον ιματισμό, τα τρόφιμα, το κάλυβα και αλλού, μία τουριστική βιομηχανία που πουλούσε πυραμίδες και φαραά.

Το προλεταριάτο της Αιγύπτου όμως ποτέ δεν βρέθηκε ουσιαστικά σε μία ικανοποιητική θέση. Η καταπίεση, η βία και οι δολοφονίες εναντίον όσων αμφισβητούσαν τους στρατιωτικούς ήταν και είναι ανελήγτες. Η πρώτη πράξη των στρατιωτικών όταν έδωξαν τους αποικιοκράτες ήταν ο απαγχονισμός δύο κορυφαίων ηγετών των τότε εργατικών αγώνων...

Όταν εξατμίστηκε η "σοσιαλιστική" δημαγωγία των μεταποικιοκρατικών χρόνων και υπό το βάρος της γενικότερης καπιταλιστικής κρίσης, η οποία "κοινωνική συνείδηση" άρχισε να σπάει. Ήδη από την εποχή του Σαντάτ, μια μεγάλη εξέγερση το 1977 γύρω από την καθήλωση των μισθών και την αύξηση των τιμών των ειδών διατροφής, γνωστή ως "εξέγερση του ψωμιού"³ κλόνισε τη χώρα και αντιμετωπίστηκε με βίαιη καταστολή³. Από τα τέλη της δεκαετίας του '90 και μετά, υπό το καθεστώς Μουμπάρακ πλέον, άνοιξε ένας νέος κύκλος ανταγωνισμών. Υπό το βάρος της κρίσης, μια σειρά μεγάλων κρατικών βιομηχανιών άρχισε να ιδιωτικοποιείται, οδηγώντας στη χειροτέρευση των συνθηκών εργασίας και ζωής της εργατικής τάξης στην Αίγυπτο, ενώ η κλίμα γύρω από τον Μουμπάρακ -"επιχειρηματίας" και παρατραχάμενοι- άρχισε να νέμεται τα οφέλη⁴. Ούτως ή άλλως ένα μεγάλο κομμάτι της εργατικής τάξης στην Αίγυπτο είχε μεταναστεύσει ως φτηνό εργατικό δυναμικό από τη δεκαετία του '70 στα πετρελαιοπαραγωγά κράτη και στην Ευρώπη. Επιπλέον, οι επεμβάσεις των αγγλοσαξόνων στη Μέση Ανατολή και την Ασία, καθώς και η δεύτερη παλαιστινιακή ιντιφάντα, προκάλεσαν ένα ευρύ κύμα αντιδράσεων όλη τη δεκαετία του '00. Δημιουργήθηκαν επιτροπές αλληλεγγύης και έγιναν αλληπάλληλες κινητοποιήσεις ενάντια στην πολιτική του αιγυπτιακού κράτους που οδηγούσε στο θάνατο και την εξαθλίωση τους άραβες προλετάρους. Τέλος, η αιγυπτιακή μεσαία τάξη άρχισε να ασφυκτιά εξαιτίας της συγκεντρωτικής δικτατορίας δεινόσαυρων-στρατιωτικών, η οποία κατέστρελλε αλύπητα και κατά το δοκούν τα "δημοκρατικά δικαιώματα". Ταυτόχρονα, η κρίση αύξανε την ανεργία, μειώνοντας τις προοπτικές εύρεσης δουλειάς για τους δεκάδες χιλιάδες απόφοιτους των πανεπιστημίων. Μέσα σε αυτές τις συνθήκες πρέπει κανείς να αναζητήσει αυτούς και αυτές που έριξαν το καθεστώς Μουμπάρακ και ταρακούνησαν το κατεστημένο στην Αίγυπτο.

Δεν είμαστε εμείς που θα μιλήσουμε για "επανάσταση του facebook" και λοιπές ανοησίες⁵. Τα τεχνικά μέσα επικοινωνίας γενικά, μπορεί να είχαν και να έχουν το ρόλο τους μέσα στις κινηματικές διαδικασίες, σε ένα κράτος που αν σε πιάσουν με προκήρυ-

ξη μπορεί και να σου κάνουν βασανιστήρια με ηλεκτροσόκ⁶. Ούτε μπορούμε να μιλάμε για ένα "ρεύμα ελευθερίας" στη Μέση Ανατολή μετά την εξέγερση στην Τυνησία. Τέτοια γεγονότα αποπνέουν αισιοδοξία και αυτοπεποίθηση, αλλά δεν μπορούν να υπερκαλύψουν αδυναμίες χρόνων. Το ζήτημα για μας είναι να αναζητήσουμε τις πραγματικές ιστορικές-κοινωνικές διαδικασίες που υπονόμωσαν οργανωμένα το καθεστώς. Τον τυφλοπόντικα που δούλευε για καιρό μέσα σε κάθε είδους δυσκολίες.

Θα επιμείνουμε σε μία από τις διαδικασίες αυτές υπονόμωσης του καθεστώτος, την οποία θεωρούμε καιρική και κομβική: στο μεγάλο κύμα εργατικών διεκδικήσεων και αγώνων στην Αίγυπτο που την προηγούμενη δεκαετία με τη συνεχή, αταλάντευτη και συνεπή δράση του έσπασε την σιωπή, αναπτέρωσε την αισιοδοξία, άνοιξε δρόμους και κατευθύνσεις. Στο κύμα αυτό που πολέμησε και συνεχίζει να πολεμά αντιμετωπίζοντας διώξεις, βία, εξευτελισμούς, δολοφονίες, δημιουργώντας ωστόσο τις προϋποθέσεις για υπερβάσεις, πέρα από θρησκευτικούς και στενά πολιτικούς διαχωρισμούς. Η εργατική τάξη, που και μόνο η αναφορά της προκαλεί αμηχανία στους μεταμοντέρνους δυτικούς υπηκόους, είναι αυτή που έδωσε και το οριστικό χτύπημα στο καθεστώς, προχωρώντας σε γενικές απεργίες στις 9/2 στις περισσότερες πόλεις και τα βιομηχανικά κέντρα, διαλύοντας τις ύστατες προσπάθειες επιβίωσης του Μουμπάρακ⁷.

Δεν μπορούμε να ξεδιπλώσουμε ολοκληρωμένα το νήμα των χιλιάδων εργατικών κινητοποιήσεων που διαδραματίστηκαν κυρίως από το 2005 και μετά. Συνοπτικά όμως μπορούμε να αναφέρουμε τις 3.000 εργατικές κινητοποιήσεις κάθε είδους στις οποίες ενεπλάκησαν πάνω από δύο εκατομμύρια εργάτες, τις πάμπολλες διαδηλώσεις (σε μια χώρα όπου και οι δύο αυτές μορφές αγώνα είναι απαγορευμένες), δημιουργώντας αυτό που έχει χαρακτηριστεί ως το "μεγαλύτερο κοινωνικό κίνημα στον Αραβικό κόσμο μετά τον β' παγκόσμιο πόλεμο". Στις άγριες απεργίες το Δεκέμβριο του 2006 στο τεράστιο κρατικό εργοστάσιο της αλ-Μαχάλα αλ-Κούμπρα με τους 27.000 εργάτες, στην κατάληψη για πάνω από ένα μήνα του εργοστασίου Μανσοούρα-Εσπάνια το 2007 από εργάτριες ιματισμού, στην άγρια απεργία των εργατών της πετρελαϊκής εταιρίας SIOC στο Σουέζ την ίδια περίοδο (για να αναφέρουμε ενδεικτικά κάποιες χαρακτηριστικές στιγμές) τέθηκαν νέοι όροι στον ταξικό ανταγωνισμό και γενικότερα στην αντικαθεστωτική πολιτική στην Αίγυπτο. Το μεγάλο αυτό ταξικό κύμα κατάφερε, παρά τις διώξεις και τη βία, να οργανώσει ένα πλαίσιο αιτημάτων: απαίτηση για ανεξάρτητα συνδικάτα πέρα από κρατικό έλεγχο, αύξηση των μισθών και των πα-

Μαζική ανάγνωση εφημερίδας στην πλατεία Ταχρίρ, ένας εναλλακτικός του Facebook τρόπος ενημέρωσης.

2007. Τέσσερα χρόνια πριν την εξέγερση. Εργάτες και εργάτριες ιματισμού στο εργοστάσιο Μανσουούρα-Εσπάνια στην Τάλκα της Αιγύπτου. Ναι, ναι οι εργάτριες είναι από αυτές τις "οπισθοδρομικές" με τις μαντίλες. Αλλά αυτές έκαναν κατάληψη του εργοστασίου τον Απρίλη του 2007 για δυο μήνες κόντρα σε αιμοδιψείς μπάτσους και παρακρατικούς για να ζητήσουν καλύτερους μισθούς. Δεν είναι σαν κάτι άλλους και άλλες, ξεφτιλισμένους που ξέρουν να μιλάνε για μαντίλες και τα ρέστα και στη δουλειά κάνουν το κουνέλι...

Μπάτσοι υπερασπίζονται τη φωλιά τους

Οι ταυτότητες που "ξέκασαν" μπάτσοι με πολιτικά και παρακρατικοί όταν προσπάθησαν να προσεγγίσουν την πλατεία Ταχρίρ

Παροπλισμός αστυνομικού οχήματος δια της εξαγωγής της μπαταρίας...

ροχών πάνω από τις αυξήσεις του πληθωρισμού και των τιμών των βασικών ειδών διατροφής και αύξηση του ελάχιστου βασικού μισθού.⁸

Οι κινήσεις αυτές κατέληξαν στην προσπάθεια διοργάνωσης μιας μεγάλης γενικής απεργίας στην Αίγυπτο στις 6 του Απρίλη του 2008, κινητοποίηση που δοκίμασε να συνδεθεί και με άλλες αντιπολιτευόμενες ομάδες στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η άγρια καταστολή της κινητοποίησης με νεκρούς, τραυματίες και συλληφθέντες οδήγησε στη δημιουργία του "Κινήματος της 6 Απρίλη", μια οργάνωση που είχε από την πρώτη στιγμή πολύ σημαντικό ρόλο στην αιγυπτιακή εξέγερση. Ένα χρόνο πριν, στις 3 Απριλίου του 2010, σε μία εργατική διαδήλωση στο Κάιρο, οι διαδηλωτές φώναζαν: "Ελάχιστος δίκαιος μισθός ή η κυβέρνηση θα πέσει!" και "Αυξήστε τις τιμές και άλλο και άλλο, αύριο η χώρα θα τυλιχτεί στις φλόγες. Κάτω ο Μουμπάρακ και όσοι αυξάνουν τις τιμές!"

Λόγια προφητικά.

Η προγραμματισμένη διαδήλωση για τις 25/1 (η ειρωνεία: η 25/1 είναι στην Αίγυπτο αργία ως "ημέρα της αστυνομίας"), η οποία καλέστηκε από νεολαϊστικές οργανώσεις στο Κάιρο, σπάζοντας τα προληπτικά μέτρα της αστυνομίας, κατέλαβε την πλατεία Ταχρίρ (πλατεία της Απελευθέρωσης) ενώ αντίστοιχες μαζικές διαδηλώσεις έγιναν και σε άλλες αιγυπτιακές πόλεις. Πάρα τη λυσσαλέα απάντηση τις επόμενες μέρες, των μπάτσων, των παρακρατικών λακέδων, των ελεύθερων σκοπευτών, των ειδικών δυνάμεων, των μυστικών υπηρεσιών και τη διακριτική καταστολή του στρατού δεν υπήρχε πλέον επιστροφή. Οι διαδηλωτές απαιτούσαν την πτώση του καθεστώτος Μουμπάρακ, την παύση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης που δίνει ολοκληρωτικές εξουσίες στις δυνάμεις ασφαλείας, την παύση των βασανιστηρίων και εξευτελισμών στους αντιφρονούντες, δημοκρατικές ελευθερίες κ.α. Διαμαρτύρονταν ακόμη για την τεράστια ανεργία, τις υψηλές τιμές των τροφίμων που εξανάμιζε τους ούτως ή άλλως χαμηλούς μισθούς.

Η εξέγερση παραλύει τη χώρα που φλέγεται: τα σχολεία και τα καταστήματα παραμένουν κλειστά, οι τουρίστες την κάνουν με ελαφρά πηδηματάκια, ενώ πυρπολούνται αστυνομικά τμήματα, εμπορικά κέντρα, γραφεία του κυβερνώντος κόμματος. Στο Κάιρο, έξω από το μισητό υπουργείο εσωτερικών -των διώξεων και των βασανιστηρίων- γίνεται μία από τις πιο λυσσαλέες και αιματηρές μάχες. Στο Σουέζ και στην Αλεξάνδρεια οι μπάτσοι πυροβολούν νεολαίους στο ψαχνό. Απολογισμός: οι νεκροί κατά τις 18 ημέρες είναι τουλάχιστον 350, χιλιάδες είναι οι τραυματίες, χιλιάδες οι συλληφθέντες και αυτοί που βασανίστηκαν από τους φασίστες του καθεστώτος.

Ο στρατός από την τρίτη μέρα της εξέγερσης κατεβαίνει στο δρόμο παρακολουθώντας και ελέγχοντας την κατάσταση. Και ενώ επίσημα παρουσιάζεται "φιλικός" προς τους διαδηλωτές και σε κάθε περίπτωση δεν δηλώνει διατεθειμένος για καταστολή, στην πραγματικότητα μαρτυρίες λένε για εκατοντάδες ή και χιλιάδες "διακριτικές" συλλήψεις, ξυλοδαρμούς και βασανισμούς κατά το δοκούν σε όλη τη χώρα.⁹ Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο στρατός είναι πάντα στο βάθος ο "άρχοντας" της πολιτικής στην Αίγυπτο και αυτή του η ιδιότητα δεν αμφισβητήθηκε ουσιαστικά από κανέναν. Ενώ λοιπόν η εξέγερση ήταν στα φόρτε της ο στρατός βυσσοδομούσε για την επόμενη μέρα...

Ο Μουμπάρακ δοκίμασε να κρατηθεί στην καρέκλα με όλους τους τρόπους: ήταν όμως το τρόπαιο που έπρεπε να δοθεί στα θηρία για να σωθεί το στρατιωτικό καθεστώς ως τέτοιο. Κανείς δεν είδε στην Αίγυπτο με καλό μάτι την επιδίωξη του να τον διαδεχτεί ο γιος του, όταν μάλιστα η κλίκα γύρω του έκανε πάρτι με την αμερικάνικη βοήθεια και την ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων. Με την πτώση μόνο του Μουμπάρακ και του στενού του κύκλου και με την υπόσχεση να οδηγηθεί η χώρα σε "δημοκρατικές εκλογές" εντός εξαμήνου ο στρατός κατάργησε το σύστημα και ανέλαβε την εξουσία. Τα υπόλοιπα αιτήματα των εξεγερμένων παραπέμφθηκαν στις καλένδες.

Η πλειοψηφία αυτών που κατέβηκαν στους δρόμους και έδωσαν το αίμα τους για να αλλάξει κάτι σε αυτή τη χώρα δεν έχουν λογαριασμό στο Facebook ούτε στέλνουν μηνύματα στο Twitter. Θέλουν καταρχήν έναν αξιοπρεπή μισθό που θα τους επιτρέψει να ζουν σε υποφερτές συνθήκες: οι μισοί Αιγύπτιοι ζουν με μέσο όρο 2 δολά-

ρια την ημέρα και καταναλώνουν πάνω από το μισό μισθό τους σε είδη διατροφής, καθώς μόνον η τιμή του ψωμιού αυξήθηκε 30% τον τελευταίο χρόνο. Οι εργάτες συνεχίζουν τις απεργίες -που ξεκίνησαν ουσιαστικά από την πρώτη μέρα της εξέγερσης- και μετά την πτώση Μουμπάρακ μέχρι και τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές (25/2), ενώ οι στρατιωτικοί ανήσυχτοι στα διαγγέλματα τους απαιτούν παύση όλων των απεργιών "για το καλό της χώρας". Οι διαμορφούμενες ισορροπίες στην Αίγυπτο¹⁰ αλλά και σε όλη τη Μέση Ανατολή και το Μαγκρέμπ, είναι ιδιαίτερα εύθραυστες μετά και την εκδίωξη του δικτάτορα Μπεν Αλί στην Τυνησία, τις σφοδρές διαδηλώσεις στο Μπαχρέιν και την Υεμένη, το αιματοκύλισμα στη Λιβύη από το αρχαιότερο των βαμπίρ Καντάφι. Και ο δρόμος για την αξιοπρέπεια του αραβικού προλεταριάτου είναι μακρύς. Οι εμπειρίες που κερδήθηκαν και οι κατευθύνσεις που άνοιξε η αιγυπτιακή εξέγερση είναι παρόλα αυτά πολύτιμες. Για όλους μας...

Σημειώσεις

1. Βλέπε και κείμενο στη στήλη *Περίπτερο*.
2. Περισσότερα και γι' αυτό στη στήλη *Περίπτερο* του παρόντος τεύχους.
3. Περισσότερα στο *Monitor 07*, έκδοση της Λέσχης Κατασκόπων του 21ου αιώνα.
4. Η υπόθεση αυτή είναι τώρα στη δημοσιότητα στην Αίγυπτο, ιδιαίτερα μετά την πτώση του Μουμπάρακ. Μέλη των κυβερνήσεων που διορίζε κατά καιρούς ο Μουμπάρακ, καθώς και μέλη του κυβερνώντος κόμματος στο περιβάλλον του υιού Μουμπάρακ, Γκαμάλ, είχαν σφετεριστεί το δημόσιο πλούτο αγοράζοντας γη ή κρατικές βιομηχανίες σε εξευτελιστικές τιμές.
5. Η Ασμά Μαχφούζ που εμβληματικά έθεσε τον καιρό ρόλο των γυναικών στην αιγυπτιακή εξέγερση, τοποθετήθηκε υποδειγματικά για το ζήτημα κατακρίνοντας "αυτούς που σκουληκιάζουν στην καρέκλα, μπροστά από την οθόνη του υπολογιστή, μασουλώντας πατατάκια, αντί να επιδοθούν στην επίμονη, οργανωτική και προπαγανδιστική δουλειά πόρτα πόρτα, άνθρωπο τον άνθρωπο, που βγάζει τον κόσμο από τα ατομικά καταφύγια του φόβου στους δρόμους και τις πλατείες της ελπίδας" (*Καθημερινή 20/2/2011*). Η ίδια, που αποτελεί μέλος του "Νεολαϊστικού κινήματος της 6ης Απρίλη", δήλωσε σε μία συνέντευξη της στην αιγυπτιακή εφημερίδα *Al-Sharq Al-Awsat* ότι: "σύντομα με το που ξεκίνησαν οι διαδηλώσεις αρχίσαμε να τυπώνουμε και να μοιράζουμε προκηρύξεις σε λαϊκές περιοχές και να καλούμε τους πολίτες να συμμετέχουν. Μίλησα ακόμη με νέους ανθρώπους σχετικά με τα δικαιώματά τους και για την αναγκαιότητα συμμετοχής τους."
6. Ο ανταποκριτής της *Guardian* στην Αίγυπτο Robert Tait συνελήφθη από ασφαλίτες μαζί με άλλους διαδηλωτές και είχε την ευκαιρία να δει τους μπάτσους να κάνουν ηλεκτροσόκ ανακρίνοντας διαδηλωτές (*Guardian 8/2/2011*). Επίσης, ο C. McGreal έγραψε στην *Guardian* στις 9/2 για την περίπτωση νεαρού διαδηλωτή, ο οποίος συνελήφθη από το στρατό (που κατά τη διαφορά ήταν ουδέτερος) να κατέχει μια προκήρυξη (!) και στη συνέχεια υποβλήθηκε σε ξυλοδαρμούς και βασανιστήρια με taser.
7. "Θα ήταν αδύνατο εδώ να απαριθμήσουμε τις εκατοντάδες απεργίες και διαδηλώσεις που έγιναν. Προέρχονται από κάθε οικονομικό τομέα: εργάτες στη διώρυγα του Σουέζ, εργάτες στα πετρέλαια, στον ιματισμό, στα τσιμέντα, στις χαλυβουργίες, οδηγοί λεωφορείων, σιδηροδρομικοί, τραπεζικοί, νοσοκόμοι και υγειονομικοί υπάλληλοι, δάσκαλοι, δημόσιοι υπάλληλοι σε πολλούς τομείς, υπάλληλοι στο αεροδρόμιο... Ακόμα και οι εργαζόμενοι στο στρατόπεδο των πολυεθνικών ειρηνευτικών δυνάμεων στο Σινά έκαναν απεργία" (*Mostafa Omar, socialistworker.org 18/2/2011*).
8. Το ζήτημα της αύξησης των τιμών των ειδών διατροφής είναι καιρό στην Αίγυπτο, στο βαθμό που αυτά είναι εισαγόμενα και οι τιμές τους καθορίζονται από εξωτερικούς παράγοντες. Η αύξηση των τιμών γύρω στο 2008, που στην αργκό των αφεντικών ονομάστηκε "διατροφική κρίση" κατά μία άποψη προήλθε και από το διεθνές τζογάρισμα πάνω στη χρηματιστηριακή αγορά βασικών εμπορευμάτων. Κοινώς άλλοι βγάζουν λεφτά από αέρα και άλλοι πεινάνε. Καπιταλισμός λέγεται αυτό.
9. "Ο Hossam Baghat, διευθυντής της αιγυπτιακής πρωτοβουλίας για τα ατομικά δικαιώματα στο Κάιρο δήλωσε ότι εκατοντάδες και πιθανόν χιλιάδες απλών ανθρώπων "εξαφανίστηκαν" υπό στρατιωτική κράτηση σε όλη την χώρα, είτε επειδή κρατούσαν μια πολιτική προκήρυξη, είτε επειδή βρισκόταν στις διαδηλώσεις είτε λόγω της εμφάνισής τους. Πολλοί αγνοούνται ακόμα" (*Guardian 9/2/2011*).
10. Μέσα στον περιορισμένο χώρο που έχουμε είναι αδύνατο να θέσουμε όλες τις παραμέτρους του θέματος. Έτσι δεν έγινε καμία νύξη για την Μουσουλμανική Αδελφότητα την εμβληματική ισλαμική οργάνωση της Αιγύπτου που αποτελεί και την μεγαλύτερη αντιπολιτευτική δύναμη. Δεν έχουμε αμφιβολία ότι οι εξελίξεις στο μέλλον θα μας δώσουν την ευκαιρία να αναφερθούμε και σε αυτούς.